

27 Nisan 2014

- 271 ANTHONY, Sean W. The Mahdī and the treasures of al-Ṭalāqān. *Arabica: Journal of Arabic and Islamic Studies*, 59 v (2012) pp.459-483. [Imāmī apocalypticism inspired by the Zaydī revolt against the 'Abbāsids led by the Ḥasanid Yaḥyā b. 'Abd Allāh in 792. With abstracts in English & French.]

13(486)

Talehan
(Taleh)
Zeydiyye
230217

1976, Kuwait, Yemen), two years (Egypt, 1979, 1985), six months (Sudan, 1991), or until she marries (Iran, 1975), having regard to the husband's financial standing and the damage caused to the wife. In Algeria (1984), in addition to compensation due an arbitrarily divorced wife, each spouse may be compensated for damage caused following a divorce by the other spouse's departure from the conjugal home, and, in Tunisia, for any damage whatsoever sustained from the divorce. In Morocco (1993), Egypt (1929) and former South Yemen, the consolatory gift is determined in proportion to the husband's means and the wife's circumstances. In Israel, the High Court has ruled that a wife divorced against her will (see above) is entitled to prejudicial compensation on the grounds of violation of statutory obligation.

(g) In Algeria (1984), the husband must provide independent accommodation for his divorced wife and minor children until she remarries and, in Egypt (1985), during the waiting period; otherwise, they shall continue to occupy the conjugal home until the expiration of the period of custody.

Bibliography: Muḥammad Abū Zahra, *al-Aḥwāl al-shakḥīyya*, Cairo 1957; Muḥammad Muṣṭafā Shalabī, *Aḥkām al-usra fi 'l-Islām: dirāsa muḳānana bayna fikḥ al-madhāhib al-sunniyya wa 'l-madhāhab al-djāfari wa 'l-kānūn*, Beirut 1973; J.N.D. Anderson, *Law reform in the Muslim world*, London 1976, with important bibl.; N.J. Coulson, *A history of Islamic law*, Edinburgh 1964, part iii; Linant de Bellefonds, *Traité de droit musulman comparé*, ii, Paris and The Hague 1965, with important bibl.; J. Schacht, *An introduction to Islamic law*, London 1964, 100-11, with important bibl. on 252 ff.; J.J. Nasir, *The status of women under Islamic law*, London 1990; R. Shaham, *Family and the courts in modern Egypt. A study based on decisions by the shari'a courts between 1900-1955*, Leiden 1997, with important bibl.; idem, *Judicial divorce at the wife's initiative: the shari'a courts of Egypt, 1920-1955*, in *ILS*, i/2 (1994), 217-57; Dawoud S. El Alami, *Law no. 100 of 1985 amending certain provisions of Egypt's personal status laws*, in *ILS*, i/1 (1994), 116-36; Carolyn Fluehr-Lobban, *Islamic law and society in the Sudan*, London 1987; L. Buskens, *Islamitisch recht en familie betrekkingen in Marokko* ("Islamic law and family relations in Morocco"), Leiden (forthcoming); Ann Mayer, *Development in the law of marriage and divorce in Libya since the 1969 revolution*, in *Jnal. of African Law*, xxii/1 (1978), 30-49; A. Layish, *Divorce in the Libyan family*, New York and Jerusalem 1991; idem, *Women and Islamic law in a non-Muslim state*, Jerusalem and New York 1975, 125-245; Ziba Mir-Hosseini, *Marriage on trial. A study of Islamic family law*, London 1993; Shahla Haeri, *Law of desire. Temporary marriage in Shi'i Iran*, Syracuse 1989.

(A. LAYISH)

ṬĀLAḲĀN, ṬĀLĀḲĀN, the name of three places in the Iranian lands. The biographical and geographical dictionaries mention only two of these specifically (thus al-Sam'ānī, *Ansāb*, ed. Ḥaydarābād, ix, 8-13; Yāqūt, *Buldān*, ed. Beirut, iv, 6-8: both distinguish just a Ṭālaḳān of Marw al-Rūdh and a Ṭālaḳān of Ḳazwīn). These are nos. 1 and 2 below. There was, however, a further Ṭālaḳān in the Ṭukḫārīstān-Badakhshān region; this is no. 3 below.

1. A town of mediaeval Gūzgān or Djuzdjān [q.v.], in what is now northern Afghānistān but adjacent to the frontier with the Turkmenistan Republic. The geographers al-Iṣṭakhri and al-Muḳaddasī attach it administratively to Marw al-Rūdh [q.v.], three stages away. The *Hudūd al-'ālam*², Second series of addenda,

tr. p. xxii and map at p. xxviii, and tr. 107, states definitely that it belongs to the ruler of Gūzgān, who at the time of this work's composition (372/982) belonged to the Farīghūnids [q.v.]. It clearly lay in the hills of the northern rim of the mountain range now known as the Band-i Turkistān, well-watered, with a pleasant climate, producing wine and woollen felts, and was large enough to have two congregational mosques. The exact site of the town is uncertain. Le Strange, *The lands of the Eastern Caliphate*, 423, associated ruins at Chachaktu with it, whilst Barthold located it on a small stream, that of Ḳal'a-yi Wali (*An historical geography of Iran*, Princeton 1984, 35-7); it may, however, have been located either somewhere between modern Maymana [q.v.] and Dawlatābād, near mediaeval Faryāb, or else to the east of this, in the triangle Darzāb—Belcīrāgh—Kūrī.

It is quite often mentioned in the historical sources on the early Arab conquests of eastern Khurāsān and the Oxus lands, and in the years 90/709 and 116/734 there is mentioned a local ruler, called *Suhrah (al-Ṭabarī, ii, 1206, 1218, 1566). The Khārīdīte rebel against the caliph al-Mahdī in ca. 160/777, Yūsuf al-Barm al-Thakafi, held it, together with Marw al-Rūdh and Gūzgān (Gardīzī, *Zayn al-akhbār*, ed. Ḥabībī, 126). A Ḥusaynid 'Alid, Muḥammad b. al-Ḳāsim, rebelled at Ṭālaḳān in the caliphate of al-Muṭaṣim (in 219/834: al-Ṭabarī, iii, 1165-6). In 617/1220 the Mongol Čingiz Khān besieged its citadel, called in the sources Nuṣrat Kūh, for several months till it was captured; in the next year, the Khān's son Toluy was using Ṭālaḳān as a base for operations against the cities of Khurāsān (see Barthold, *Turkestan down to the Mongol invasion*³, 439, 446-7).

Bibliography: Given in the article.

2. A town of northwestern Persia, apparently in the southern part of the Elburz range, near one of the sources of the Shāh Rūd [q.v.], in mediaeval times called both Ṭālaḳān of al-Rayy and Ṭālaḳān of Ḳazwīn, and coming administratively in the province of Djībāl. Although al-Muḳaddasī, 360, speaks of it as a substantial town, which might have been an administrative centre had it not been too close to the frontier (sc. with the turbulent region of Daylam), other sources seem to describe it more as a district with villages. Thus in the 8th/14th century, Mustawfī, *Nuzha*, 65, tr. 70, characterises it as a district, largely populated by Sunnis but with some Ismā'īlī elements.

Its chief fame in mediaeval times was as the birth place of the great Būyid vizier and littérateur, the Šāḥīb Ismā'īl b. 'Abbād [see IBN 'ABBĀD], who consequently had the *nisba* of al-Ṭālaḳānī. The place later disappeared from history, and its exact site is not known, but the valley of Ṭālaḳān is still known and was the place of origin of the modern Āyatullāh Ṭālaḳānī [q.v.].

Bibliography: See also Le Strange, *The lands of the Eastern Caliphate*, 225; Schwarz, *Iran im Mittelalter*, 733-4; *Hudūd al-'ālam*, tr. 132.

(C.E. BOSWORTH)

3. A town of Ṭukḫārīstān [q.v.], on the modern Khānābād river, the ancient river of Ṭālaḳān, considered by the *Hudūd al-'ālam* as the easternmost town of that province, hence adjacent to Badakhshān; this same source spells the name also as Tāraḳān and Tāyaḳān (tr. 63, 109, comm. 339-40; cf. Marquart, *Ērānshahr*, 229-31). It lay on the road running eastwards from Balkh, Khulm and Ḳunduz [q.v.] to Kishn in Badakhshān; cf. Barthold, *An historical geography of Iran*, 24. Marco Polo calls it Taican, and mentions its

1700
1914 86

است.

منابع: آثار عجم، ۵۶۲؛ حدیقه الشعراء، ۱۰۹۰/۲؛ مرآت النصاحه، ۳۶۸. محمد قاسم زاده

طالعی صحاف یزدی، وی از مردم یزد بود و خط نستعلیق را خوش می‌نوشت و شعر را نیکو می‌سرود و از فن صحافی بهره‌مند بود. در عهد سلطنت جلال الدین محمد اکبر پادشاه (۹۶۳-۱۰۱۴ ق) از موطن خود یزد به هندوستان مسافرت کرد و در آنجا به گفته صاحب‌تذکره روشن کار دلخواهی به دست نیاورد و به ناچار به شغل صحافی پرداخت. و به وسیله اجرت آن امرار معاش می‌کرد، از سرگذشت بعدی او اطلاعی در دست نیست و تذکره‌ها متعرض آن نگردیده‌اند. ظاهر این است که (طالعی) تخلص او در شعر بوده و نام خاصش چیز دیگری بوده که معلوم نیست.

منابع: احوال و آثار خوشنویسان، ۳۳۳/۲؛ تذکره روز روشن، ۴۹۵؛ الذریعه الی تصانیف الشیعه، ۹-۶۳۹/۲؛ منتخب التواریخ بدائیه، ۲۶۶/۱؛ نگارستان سخن، ۵۴. رفیعی مهرآبادی

طالقان، به فتح و یا به سکون لام که اینک در تقسیمات کشوری جزء شهرستان ساوجبلاغ هشتگرد است. درهٔ یاریکی است که در شصت کیلومتری جادهٔ تهران - قزوین و در دامنهٔ جنوبی رشته کوه‌های الپرز قرار دارد و بزرگترین رودخانهٔ آن رودخانهٔ شاهرود است که از کنار شهرک مرکز طالقان و روستاهای پیرامون آن می‌گذرد و از به هم پیوستن رودخانه‌های کوچکتر دیگر مانند رودخانه‌های: بادیسر، عالی زن، ناریان، بایزن، مرجان، کرکبود، مامشکه در و البرز رود تشکیل می‌گردد. در منابع جغرافیائی از حدود و موقعیت طالقان به صورت متفاوت یاد گردیده است. محمد امیر ابی الحارث می‌نویسد: «طالقان شهر کی است ازری به دیلمان نزدیک (حدود العالم من المشرق الی المغرب، ۱۴۲). حمدالله مستوفی می‌نویسد: طالقان ولایتی سردسیر است در شرقی قزوین حاصل آنجا غله و اندکی جوز و میوه بود... ولایت سترانرود و جزود و قهپایه و کن و کرج از توابع آنجا است» (نزمت القلوب، ۶۵). اما اینک حد شرقی طالقان به کوه عسلک و گردنهٔ انگران و حصار چال کلاردشت و آزاد بر، و بخش غربی آن به کوه انگه و گردنهٔ کلانک محدود می‌گردد و حد شمالی آن کوه‌های عقیق و صاد و بادیسر و گردنهٔ هزارچم است که از طرف مغرب، طالقان را از الموت جدا می‌کند

طالقان دارای آب و هوایی بیلابلی است و زمستان آن

ترکی تأثیر نگذاشته ولی بر زبان گیلکی تأثیر گذار بوده است. در صومعه سرا و فومن، روستاهای گیلک نشین از اصطلاحات تالشی یا نزدیک به آن که با گیلکی متفاوت است استفاده می‌کنند. آستازایی، لنکرانی، ساسانی همه گویشهایی از طالشی شمالی هستند. در طالشی جنوبی از اطراف آستارا تا ماسال یک گویش آمیخته به ترکی رواج دارد و از اطراف ماسال تا روستاهای صومعه‌سرا، فومن و ماسوله و شفت با زبان تالشی اصیل ترکی صحبت می‌کنند و اختلاف اندک آنها آوایی است. اما تالشان مستقر در کوه‌های دیلمان و لاهیجان لهجهٔ متفاوتی با دیگران دارند. زبانی که به شدت به یکپارچگی زبان تالشی آسیب رسانده، ترکی است. برخی علل متوقف شدن زبان تالشی با توجه به تفاوت ریشه‌ای زبان تالشی و ترکی را به قرار زیر یاد کرده‌اند: ۱) کوچاندن ترک زبانان به منطقهٔ تالشان برای جلوگیری از شورش تالشی‌ها (شاه عباس اول، نادرشاه، کریم خان و قاجاریه و...)؛ ۲) از دوران صفویه بیشتر حاکمان تالش از میان ترک زبانان بودند و در نشر ترکی می‌کوشیدند؛ ۳) پس از جنگ‌های ایران و روس به منظور کاستن نفوذ میر مصطفی (تالشی)، فتحعلیشاه طبقهٔ پایین و مهاجر در منطقه را به عنوان خان ارتقاء داد و این‌ها برای تسهیل مهاجرت ترک زبانان به منطقه کوشید؛ ۴) از میان رفتن مردم بر اثر بیماری طاعون در سال ۱۲۴۶ق و ۱۸۳۰ م و حضور نیروی کار ترک زبان به جای دو - سوم از جمعیت هلاک شده بود؛ ۵) بی‌علاقگی اهل تالش به بازرگانی و گسترش ارتباطات.

منابع: فرهنگ فارسی، دکتر معین؛ لغت نامهٔ دهخدا؛ آذربایجان واران (آلبانیای قفقاز)، عنایت الله رضا؛ کاروند کسروی، مجموعه مقالات احمد کسروی؛ تاریخ ماد، دیاکانوف، ترجمه کریم کشاورز؛ نظری به تاریخ آذربایجان و آثار باستانی و جمعیت شناسی آن، تهران؛ دریاچهٔ رضاییه، یا چیچست، حسین بزرگی، معجم البلدان، یاقوت حموی. علیرضا پلاسید

طالع کازرونی، محمد (م ۱۳۰۲ ق)، فرزند محمد حسین، شاعر و پزشک ایرانی. پدرش از سادات کازرون بود و در شیراز به طبابت روزگار می‌گذراند. طالع نخست علوم ادبی و صرف و نحو و پس از آن کلام، هیئت، حکمت و پزشکی آموخت و در شیراز به مداوای بیماران پرداخت. وی علاوه بر این در خوشنویسی دست داشت و نستعلیق و شکسته را با استادی می‌نوشت. بیشتر اوقات وی به کار پزشکی می‌گذشت و در ساعات فراغت به سرودن شعر می‌پرداخت. نعت پیامبر و مناقب امامان شیعه (ع) درونمایهٔ اصلی اشعار او است. طالع چندان نزیست و در جوانی درگذشت. از او دیوان اشعاری در حدود ۳۰۰ بیت به جای مانده